

Täby kommun

kc@taby.se

2018-12-04

1 (22)

Dnr 405-2018:6411

Beslut

efter regelbunden kvalitetsgranskning vid
Ytterbyskolan i Täby kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning på Ytterbyskolan avseende verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer. En kvalitetsgranskning ska belysa hur väl skolorna klarar sitt uppdrag att ge varje elev förutsättningar att nå de nationella målen. Målen och riktlinjerna framgår framför allt av den läroplan och de kursplaner eller motsvarande styrdokument som gäller för utbildningen.

Lösanvisning

Skolinspektionen bedömer skolans arbetssätt inom fyra områden. På varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men lämnar framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Ytterbyskolan i följande utsträckning:

Rektors ledarskap

Rektorn leder och styr *i flera delar* skolans utveckling av undervisningen, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektors beslut om och genomförandet av utvecklingsåtgärder i högre utsträckning är behovsanpassade för skolans verksamhet.

Undervisning

Undervisningen främjar *i flera delar* elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektor utvecklar arbetet med att ge eleverna strategier för sitt egna lärande.

Trygghet och studiero

Skolan arbetar *i flera delar* för att utbildningen ska präglas av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektor utvecklar skolans samlade arbete med att skapa en skolmiljö som präglas av studiero.

Bedömning och betygssättning

Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges *i flera delar*, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektor utvecklar arbetet med att alla lärare på skolan ges samma förutsättningar att föra samtal kring bedömning i syfte att verka för likvärdighet.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 30 augusti 2019 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen@skolinspektionen.se, eller per post till, Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 405- 2018:6411) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Rektors ledarskap

Författningsstöd

1 kap. 5 §, 2 kap. 9-10 och 34 §§, 4 kap. 4-7 §§ skollagen

Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11), 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Kunskaper och lärande, Varje skolas utveckling, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionen bedömer följande: Rektor leder och styr i flera delar skolans utveckling av undervisningen, men utvecklingsområden finns.

Skälen till bedömningen är att rektor genomför en uppföljning av hur skolan fungerar men att rektors beslut om och genomförandet av utvecklingsåtgärder behöver utvecklas. Granskningen visar dessutom att rektor inte bedriver ett strategiskt jämställdhetsarbete i syfte att se till att både flickor och pojkar har likvärdiga förutsättningar att nå så långt som möjligt i sin utveckling. Granskningen visar även att rektor till viss del leder och organiserar det pedagogiska arbetet samt ger lärarna förutsättningar att dela med sig av sina kunskaper till varandra. Nedan följer Skolinspektionens närmare motivering till bedömningen kopplat till den dokumentation som Skolinspektionen tagit del av samt de iakttagelser som myndigheten gjort under besöket.

Rektor följer till viss del upp, analyserar och utvecklar verksamheten

Granskningen visar att rektor genomför en uppföljning av hur skolan fungerar men att beslut om och genomförandet av utvecklingsåtgärder i högre utsträckning behöver vara behovsanpassade för skolans verksamhet. Rektor uppger att hon följer upp elevernas kunskapsresultat i alla ämnen och alla årskurser, resultat av nationella prov samt resultatet av arbetet med trygghet och trivsel. Hon följer även upp undervisningens genomförande genom klassrumsobservationer. Rektor har också följt upp hur lärarna arbetar med struktur och syfte med undervisningen. Av skolans analys av kunskapsresultaten, som rektor, lärare och elevhälsa deltar i, framkommer bl.a. att det i årskurs tre fanns flera elever som inte nådde kunskapskraven i matematik och svenska. Utifrån denna analys har specialläraren fått i uppdrag att jobba med läsning i den årskursen. Rektor har även konstaterat att resultaten i ett visst ämne försämrats och har därför kommunicerat med aktuella lärare och organiserat om undervisningen. Vidare har rektor genom att analysera resultat av skolans trivselenkät utvecklat arbetet med incidentrapportering av kränkande behandling. För att öka elevernas

trygghet har flera insatser gjorts. Exempelvis jobbar eleverna i basgrupper, där läraren bestämmer grupperna. Vid intervju har rektor dock också uppgett att hen vid analys av kunskapsresultaten inte sett något mönster och att inga speciella förbättringsåtgärder gjorts och att några utvecklingsområden ännu inte startats upp. Lärare säger att de lyft behovet av att utveckla undervisningen men de upplever att tiden inte räcker till detta. Vidare säger lärare att de kommungemensamma utvecklingsområdena tar mycket tid att arbeta med, att det hänger mycket på lärarna själva att utveckla undervisningen och att de saknar direktiv för hur detta ska ske. Av utredningen framkommer att rektor och lärare inte arbetat med hur värdegrundsuppdraget ska integreras i undervisningen men genom medarbetarsamtal anser rektor att hon får kännedom om hur arbetet bedrivs.

Rektor ger begränsad ledning och styrning kring frågor som rör skolans jämställdhetsarbete

Granskningen visar att rektor inte bedriver ett strategiskt jämställdhetsarbete i syfte att se till att både flickor och pojkar har likvärdiga förutsättningar att nå så långt som möjligt i sin utveckling. Av utredningen framkommer att skolan inte har något strategiskt arbete kring jämställdhet och att lärarna inte heller tagit del av någon kompetensutveckling inom detta område. Av utredningen framkommer att lärarna konstaterat skillnader mellan pojkar och flickor vid uppföljningen av kunskapsresultaten men att den slutsatsen inte föranlett något beslut om utvecklingsåtgärder. Vid intervju med lärare ges exempel på hur de bemöter pojkar och flickor och samtalar om könsmönster men det framkommer också att det inte finns ett systematiskt arbete som görs för att uppmärksamma och följa upp könsmönster. Det enda exemplet rektor ger är att lärarna arbetar med att fördela ordet i klassrummet.

Rektor leder och organiserar till viss del lärarnas lärande för att utveckla undervisningens kvalitet

Granskningen visar att rektorn till viss del leder och organiserar det pedagogiska arbetet samt ger lärarna förutsättningar att dela med sig av sina kunskaper till varandra. Rektor säger att hon till stor del delegerat det pedagogiska utvecklingsarbetet till speciallärarna. En lärare säger att det finns tid till pedagogiska diskussioner men att lärarna efterfrågat strukturer kring till exempel pedagogisk utveckling. Rektor säger att lärarna vill ha mer ämnesfokus och möjlighet till erfarenhetsutbyte med lärare i andra ämnen för att kunna utveckla undervisningen. Granskningen visar att lärarna ges förutsättningar att samverka varje vecka. Det framkommer dock att många praktiska saker kommer emellan som t.ex. som organisering av scheman och undervisning vilket lärarna uppfattar som ett hinder för utveckling av undervisningen. Det

framkommer även att lärarna ges förutsättningar att samverka med elevhälsan för att utveckla undervisningen för enskilda elever. Granskningen visar också att rektor tydliggör skolans arbets- och förhållningssätt på personalmöten.

Vid granskningen har rektor också uppgett att strukturer för att introducera nya lärare finns men att alla lärare inte följer de strukturer som utvecklats. En obehörig lärare säger att hen i början av sin anställning kunde fråga en kollega om hur hen skulle göra men att hen nu hittar andra vägar. Av utredningen framkommer att av skolans 43 lärare är det tre som inte har legitimation och att nio lärare undervisar i ämnen de inte har behörighet i.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorns beslut om och genomförandet av utvecklingsåtgärder i högre utsträckning är behovsanpassade för skolans verksamhet.

Skolinspektionens granskning visar att rektor behöver utveckla arbetet med analys av resultat och måluppfyllelse samt genomförandet av nödvändiga utvecklingsåtgärder. Granskningen visar att rektor har en kännedom om skolans resultat men att rektor inte alltid bryter ner resultaten och studerar skillnader och variationer mellan olika elevgrupper och klasser. Rektors analys inkluderar inte heller alltid möjliga orsaker till låg måluppfyllelse hos eleverna eller vad problem i undervisningen kan bero på. Av granskningen framkommer också att de beslut om utvecklingsåtgärder som fattats av huvudmannen tar mycket av skolans resurser i anspråk vilket framkommer i intervju med lärare. Av skolans dokumenterade kvalitetsarbete framkommer också att ett av de utvecklingsområden som rektor identifierat är att analyskompetensen hos skolans personal ska utvecklas.

Av 4 kap. 3-4 §§ skollagen följer att varje skolenhet systematiskt och kontinuerligt ska planera, följa upp och utveckla utbildningen. Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Rektorn ansvarar för att kvalitetsarbetet vid enheten genomförs. Enligt läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet följer bland annat att rektorn som pedagogisk ledare och chef för lärarna har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven. Enligt Skolverkets allmänna råd framgår att det är viktigt att rektorn följer upp hur arbetssätt och metoder i undervisningen påverkar elevers lärande och utveckling. Utgångspunkten är de nationella mål och de områden som man har valt att fokusera på i

utvecklingsarbetet.¹ I de allmänna råden anges också att det är viktigt för rektor att analysera orsaken till skillnader i måluppfyllelse mellan olika grupper och klasser eller mellan olika ämnen och målområden i läroplanerna. Tillsammans med personalen kan olika förklaringar till enhetens resultat diskuteras och analyseras i förhållande till de nationella målen. Aspekter som då kan belysas är vilken betydelse olika arbetsformer och arbetssätt har för måluppfyllelsen, hur utnyttjas undervisningstiden, hur påverkar personalens kompetens, värderingar, förhållningssätt och arbetssätt barnens utveckling och lärande eller elevernas möjligheter att nå kunskapsmålen och har personalen tillräcklig kompetens för sitt uppdrag?² Av Skolinspektionens rapport om rektors ledarskap framkommer att personalens möjlighet att diskutera och analysera hur lärmiljöer eller lärprocesser påverkar måluppfyllelsen har stor betydelse för utvecklingen av skolans verksamhet.³

Skolinspektionen rekommenderar därför rektor att utveckla arbetet med analys av skolans resultat. De uppgifter om undervisningens genomförande, elevernas resultat och förutsättningar för genomförande som inhämtats i uppföljningen måste analyseras. Vid analysen bör rektor och skolans personal bryta ner och analysera resultat och studera skillnader och variationer mellan olika elevgrupper och klasser, ämnen och målområden. De bör då också försöka identifiera möjliga orsaker till vad låg måluppfyllelse hos eleverna eller problem i undervisningens genomförande beror på. Resultaten av analysen ska sedan användas av rektor för att planera för utvecklingsåtgärder och ligga till grund för fördelning av resurser. Ett sätt för rektor att genomföra det här arbetet är genom att ge deltagarna förutsättningar att diskutera och analysera hur lärmiljöer och lärprocesser påverkar måluppfyllelsen. Det är då viktigt att rektor ser till att de som deltar har tid och verktyg till detta. För t.ex. lärare behövs det då tid för att gemensamt kunna reflektera över och analysera vad som fungerar bra eller mindre bra i undervisningen. De beslut om utvecklingsåtgärder som fattas ska

¹ Skolverket (2012). *Systematiskt kvalitetsarbete – för skolväsendet*, Skolverkets allmänna råd. Stockholm: Fritzes. s. 28

² Ibid, s. 32

³ Skolinspektionen (2012) *Rektors ledarskap, med ansvar för den pedagogiska verksamheten*, Stockholm: Skolinspektionen.

utgå från Ytterbyskolans behov och i de fall kommunen fattar beslut om kommun-gemensamma utvecklingsåtgärder måste det ändå finnas utrymme för rektor att leda och styra skolans utveckling utifrån de behov som identifierats på enhetsnivå.

Undervisning

Författningsstöd

1 kap. 4 §, 3 kap. 3 och 5a §§, 4 kap. 9 § skollagen

5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185)

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden 5. Kursplaner med kunskapskrav

Skolinspektionen bedömer följande: Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklings-områden finns.

Skälen till bedömningen är att det skiljer sig mellan olika lärare om undervisningen är varierande och stimulerande för eleverna. Granskningen visar även att det varierar mellan lärare hur de lyckas skapa en strukturerad undervisning. Granskningen visar att lärarna arbetar med att stärka elevernas självförtroende och motivation att lära. Undervisningen är till viss del anpassad till den aktuella elevgruppens behov och förutsättningar. Att eleverna ges strategier för sitt eget lärande behöver dock utvecklas för att säkerställa att elevernas möjligheter till att ta eget ansvar för sitt egna lärande, inte begränsas. Av granskningen framkommer slutligen också att lärarna bara till viss del har metoder för att planera och utvärdera undervisningen med eleverna. Nedan följer Skolinspektionens närmare motivering till bedömningen kopplat till den dokumentation som Skolinspektionen tagit del av samt de iakttagelser som myndigheten har gjort under besöket.

Undervisningen är till viss del målfokuserad, varierad och innehåller ett aktivt lärarstöd

Granskningen visar att det skiljer sig mellan olika lärare om undervisningen är varierande och stimulerande för eleverna. Av Skolinspektionens intervjuer framkommer att elever har delade meningar om huruvida undervisningen är varierad, flera elever säger att undervisningen är varierad, att de ibland har genomgångar och ibland får de titta på film och en elev säger att det är olika hur lärarna gör för att entusiasmera men att de hjälper eleverna att komma igång när de ser att eleverna behöver stöttning. En elev säger t.ex. att "lärarna gör sitt jobb" och en elev skakar på huvudet när Skolinspektionen frågar om lärarna gör lektionerna intressanta. Rektor och lärare ger

flera exempel på hur de arbetar för att undervisningen ska vara varierad och stimulerande, t.ex. säger en lärare att hen använder sig av bilder och av kroppen som ett redskap att engagera, en annan lärare framhåller att det handlar om att bygga relationer. Av Skolinspektionens enkät, som genomfördes i dåvarande årskurs 5 höstterminen 2017, framkommer att skolans elever i låg grad upplever att skolarbetet är roligt och att skolarbetet gör eleverna så nyfikna att de får lust att lära sig mer.⁴ Detta bekräftas av Skolinspektionens klassrumsobservationer som visar att det varierar mellan olika lärare hur de lyckas skapa en undervisning som är varierad och stimulerande. Av observationerna framgår även att flertalet av lärarna strävar efter att bygga goda relationer till eleverna och ge dem ett aktivt lärarstöd.

Granskningen visar även att det varierar mellan lärarna hur de lyckas skapa en strukturerad undervisning. Vid intervjuer med rektor, elevhälsa och elever framkommer att skolan har en gemensam struktur för hur undervisningen ska bedrivas. En lärare uppger t.ex. att skolledningen bestämt att alla lärare i början av varje lektion ska skriva på whiteboarden vad lektionen har för mål och vilket material lektionen kräver och en annan lärare säger att lärarna startar upp lektionen genom att koppla tillbaka till vad som gjorts dagen innan. Rektor uppger också att ett av syftena med att undervisningen är tydligt strukturerad är att väcka elevernas intresse. Av Skolinspektionens lektionsbesök framgår dock att det varierar mellan lärarna hur de lyckas skapa en strukturerad undervisning. Vid flertalet lektioner är det tydligt vad lektionen ska innehålla, leda till och vad som förväntas av eleverna, medan undervisningen vid andra tillfällen inte är lika strukturerad.

Undervisningen stimulerar och utmanar eleverna utifrån varje enskild individs behov och förutsättningar

Granskningen visar att lärarna arbetar med att stärka elevernas självförtroende och motivation att lära. Av intervjuer med lärare framkommer att lärarna arbetar på olika sätt för att stärka elevernas självförtroende och med att motivera eleverna. Det handlar t.ex. om att skapa relationer till eleverna och lärarna har fått råd och tips kring

⁴ Skolenkäten hösten 2017, enkätresultat för elever i årskurs 5, s. 6. Ett högt index indikerar en positiv uppfattning, på en indexskala från 0 till 10. <https://www.skolinspektionen.se/sv/Beslut-och-rapporter/>

detta av resursteamet. Vidare framkommer att lärarna tycker att det är viktigt att lyfta goda exempel, bekräfta eleverna eller att titta på elevernas arbeten någon gång i veckan och "skriva någonting positivt" till eleverna. Ytterligare exempel som ges är att lärarna visar förväntningar på eleverna genom att i början av en lektion tydliggöra vad eleverna kan. En lärare uppger att det inte finns något gemensamt arbete kring hur återkoppling till eleverna ska ske. Lärarna säger att det är svårt.

Granskningen visar att undervisningen till viss del är anpassad till den aktuella elevgruppens behov och förutsättningar. Lärarna säger att det finns flera elever som kommit väldigt långt och då får eleverna jobba med extrauppgifter eller extrahäfte. Dessa elever kan också få visa andra elever hur man ska göra och då befäster de sina kunskaper. Alla elever behöver inte träna på samma saker samtidigt, säger en lärare. Specialläraren säger att hen handleder lärarna kring hur eleverna behöver mötas. Hen säger också att lärare har handletts kring hur man kan fördjupa och bredda uppgifterna för att stimulera de elever som behöver mer utmaningar. Elevhälsorepresentanterna ger också exempel på elever som fått lektioner på högstadieskolan. En av representanterna säger att i engelska är det lättare att ge eleverna utmaningar genom att de kan läsa svårare böcker. Elevhälsorepresentanterna tycker att det är enkelt att ge eleverna extra utmaningar. De säger att det är svårare att anpassa undervisningen till de elever som har svårt att nå målen. Representanten säger att inkludering kräver att lärarna måste göra mycket anpassningar. En elev säger att det i hans klassrum finns svårare uppgifter för dem som tycker att det blir för lätt men att detta bara finns i ämnet matematik. Vid Skolinspektionens lektionsobservationer bekräftas det vid flera tillfällen att det finns svårare uppgifter i matematik för eleverna att tillgå men detta har inte observerats i några andra ämnen.

Undervisningen genomförs till viss del så att eleverna görs delaktiga i sitt eget lärande

Granskningen visar att eleverna bara till viss del ges strategier för sitt eget lärande vilket kan få till följd att elevernas möjligheter att ta eget ansvar för sitt egna lärande begränsas. Lärarna berättar att eleverna reflekterat över sitt lärande vid tillfällen då föräldrarna varit i skolan, bland annat vid utvecklingssamtalet. En lärare säger att det gäller att hitta stunder där eleverna själva blir medvetna om "vad de sysslar med". Lärarna ger exempel på att de använder delade dokument, där läraren kommenterar

vad eleven behöver utveckla och att de använder exit tickets⁵ för att reflektera över vad de lärt sig. Två lärare berättar vidare att de låter eleverna skriva loggbok och mejl och att de härigenom kan reflektera kring vad de lärt sig och vad som är svårt. En lärare uppger att det är svårt att få eleverna att reflektera över sitt eget lärande och att hen inte haft så många sådana diskussioner med sina elever. En lärare uppger att hen inte alls har låtit eleverna få prova olika strategier för att lösa en uppgift. Elever uppger att de endast i ett fåtal ämnen får reflektera över hur de tänker.

Av granskningen framkommer att lärarna bara till viss del använder metoder för att planera och utvärdera undervisningen med eleverna. Lärarna berättar att eleverna kan få bestämma vad de ska göra efter att de gjort uppgiften som läraren bestämt och att de kan få välja vilket material de ska jobba med samt att de anpassar sig efter vad som kommer upp på klassråden. Lärarna ger även exempel på sätt att utvärdera undervisningen, exempelvis genom att skriva på whiteboarden, post it-lappar, exit tickets och Google-formulär. Flera lärare har även större utvärderingar efter att ett arbetsområde har avslutats. En lärare säger att hen frågar eleverna vad de vet och vad de vill veta mer om när ett nytt ämnesområde startas. Lärarna uppger att eleverna på klassråden ges möjlighet att utvärdera undervisningen. Lärarna berättar att de utvärderar undervisningen i slutet av terminen men att det inte är något som ledningen har bestämt. Eleverna berättar att i de fall de får vara med och ha synpunkter på hur lektionen varit handlar det i många fall om arbetsron. I vissa ämnen händer det även att lärarna frågar hur det exempelvis kändes under ett prov. Endast vid en lektion av de elva som Skolinspektionen observerade gjorde lärarna en muntlig utvärdering. Av Skolinspektionens enkät till elever i årskurs 5, som genomfördes på skolan under höstterminen 2017, framkommer att många elever på skolan upplever att de inte får vara med och påverka på vilket sätt de ska arbeta med olika skoluppgifter.⁶

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

⁵ En "utgångsbiljett" för att läraren ska se hur och vad eleverna har tagit till sig av undervisningen

⁶ Skolenkäten hösten 2017, enkätresultat för elever i årskurs 5, s. 8. Ett högt index indikerar en positiv uppfattning, på en indexskala från 0 till 10. <https://www.skolinspektionen.se/sv/Beslut-och-rapporter/>

- Att rektor utvecklar arbetet med att ge eleverna strategier för sitt egna lärande.

Skolinspektionens granskning visar att eleverna bara till viss del ges strategier för sitt eget lärande vilket kan få till följd att elevernas möjligheter att ta ansvar för sitt egna lärande begränsas. Granskningen visar att det finns tillfällen då eleverna uppmuntras att reflektera kring sitt lärande i samband med exempelvis utvecklingssamtal och lärarna ger exempel på olika verktyg som de använder för att se vad eleverna lärt sig. Granskningen visar emellertid att lärarna skulle kunna arbeta med detta i högre utsträckning.

I 3 kap. 3 § skollagen anges att alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.

Av läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet framgår att läraren ska utgå från att eleverna kan och vill ta ett personligt ansvar för sin inläring och för sitt arbete i skolan. Forskningen visar att det finns en koppling mellan att ha tilltro till elevernas förmåga att ta ansvar och att elever upplever att de "äger" sitt eget lärande. Studier visar att i klasser med lärare med höga förväntningar på eleverna arbetar eleverna mer samarbetsinriktat med sina kamrater, samtidigt som det etableras väldefinierade kunskapsmål av lärare och elever tillsammans, vilket även det kan leda till inre snarare än yttre motivation. I klassrum som präglas av höga förväntningar från läraren får eleverna tät återkoppling på sitt lärande, utmaningar i sitt tänkande genom olika typer av frågeställningar och i huvudsak positiva korrigeringar på sitt beteende.⁷ Kvalitativt god undervisning förutsätter en förståelse för elevernas utvecklingsbehov. Undervisning utifrån varierande, utmanande och inspirerande ansatser, och undervisning som uppmuntrar eleverna att bli självständiga lärande subjekt, underlättar också lärande och stimulerar elevernas kreativitet och fantasi.⁸

Skolinspektionen rekommenderar därför rektor att utveckla arbetet med att ge eleverna strategier för sitt eget lärande och ta ansvar för sitt egna lärande. Detta kan ske

⁷ Håkansson, J. & Sundberg, D., (2012). *Utmärkt undervisning. Framgångsfaktorer i svensk och internationell belysning*. Natur & Kultur, Stockholm.

⁸ Ibid s. 73

genom att läraren i sin ledning av undervisningen säkerställer att eleverna förstår syftet med de aktiviteter som ska ske i undervisningen. Det måste vara tydligt för eleven på vilket sätt aktiviteterna i undervisningen ska ge dem möjlighet att utveckla sina förmågor, och det är lärarens ansvar att tydliggöra på vilket sätt olika moment i undervisningen är kopplade till de förmågor som eleverna ska ges möjlighet att utveckla. Detta förutsätter att läraren har god kunskap om var varje enskild elev befinner sig i sin utveckling. För att följa och stödja elevernas kunskapsutveckling behöver bedömningen vara en integrerad del i undervisningen där den enskilda eleven kontinuerligt kan få återkoppling på vad hen hittills har utvecklat och behöver utveckla. Läraren behöver därför skapa en struktur i undervisningen, bland annat genom att med jämna mellanrum se tillbaka och sammanfatta det som pågår. Elevernas arbete och lärande blir då synligt och kan utgöra ett underlag för en dialog mellan lärare och elever och mellan elever om det som sker i undervisningen och undervisningens innehåll. Elevernas möjlighet att utöva inflytande i sitt eget lärande är en central utgångspunkt för att eleven ska erhålla en känsla av att "äga sitt lärande". Utöver att läraren behöver ha god kunskap om varje enskild individs kunskapsutveckling är det därför nödvändigt att läraren strävar efter att skapa goda relationer med sina elever.

Trygghet och studiero

Författningsstöd

3 kap. 3 §, 5 kap. 3 och 5 §, 6 kap. 6-7 §§ skollagen

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande.

Skolinspektionen bedömer följande: Utbildningen präglas i flera delar av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete, men utvecklingsområden finns.

Skälen till bedömningen är att det till viss del finns ett samlat arbete på skolan för att skapa en skolmiljö som präglas av studiero. Granskningen visar att det arbete som bedrivs på skolan för att skapa studiero inte är tillräckligt sammanhållande och förebyggande. Mot den bakgrunden anser Skolinspektionen att arbetet med att skapa en skolmiljö som präglas av studiero behöver utvecklas. Granskningen visar slutligen att skolan bedriver ett välfungerande arbete för att säkerställa tryggheten på skolan. Nedan följer Skolinspektionens närmare motivering till bedömningen kopplat till den dokumentation som Skolinspektionen tagit del av samt de iakttagelser som myndigheten gjort under besöket.

Skolan arbetar bara till viss del samlat för att skapa studiero

Skolan arbetar bara till viss del samlat för att skapa en skolmiljö som präglas av studiero. Av utredningen framkommer att det arbete som bedrivs på skolan för att skapa studiero inte är tillräckligt sammanhållande och förebyggande. Skolan har ordningsregler som är kända för alla men alla lärare har inte ett gemensamt förhållningssätt kring arbetet med att skapa studiero i klassrummet. Rektor säger att de "behöver ta ett omtag" gällande att få en samsyn kring studieron. Hon säger att de funnit en bra bas i Specialpedagogiska skolmyndighetens (SPSM) värderingsverktyg men sedan införandet av det har många i personalen slutat. Rektorn säger att de under hösten återupptar arbetet kring boken "Lektionen är helig" som skolan använt sig av för tre år sedan. Denna bok använder skolan i fortbildningssyfte för att skapa ett lugn i klassrummet och maximera undervisningstiden. Två lärare säger att de inte har något gemensamt och systematiskt arbete att skapa och upprätthålla studiero. En representant för elevhälsan säger att hen tror att det finns en samsyn kring hur studiero ska skapas, personalen har diskuterat olika förhållningssätt, exempelvis för att möta ovårdat språk, men att det inte finns någon gemensam metod. Lärarna säger att de har efterfrågat pedagogiska diskussioner och att de behöver verktyg för att möta utåtagerande elever. Eleverna säger i intervju att det skiljer sig från lektion till lektion om det råder arbetsro eller inte. De uppger att lärarna säger till de elever som stör men att vissa inte säger till så tydligt. Skolinspektionens klassrumsobservationer bekräftar att studieron skiljer sig åt i de olika klasserna. Observationerna visar att olika lärare har olika toleransnivå för hur pratigt det får bli innan de säger till. Det skiljer sig även åt i hur de säger till och vilken effekt det får på eleverna. Av Skolinspektionens enkät till elever i årskurs 5, som genomfördes på skolan under höstterminen 2017, framkommer att elevernas uppfattning om studieron inte skiljer sig från övriga deltagande skolenheter för insamlingsomgången.⁹

Det finns ett medvetet arbete kring att skapa en trygg skola

Granskningen visar att Ytterbyskolan bedriver ett välfungerande arbete för att säkerställa tryggheten på skolan. I intervju med rektor, elevhälsa, lärare och elever framkommer att skolan genomför trygghetsenkäter som bearbetas och analyseras på olika

⁹ Skolenkäten hösten 2017, enkätresultat för elever i årskurs 5, s. 9. Ett högt index indikerar en positiv uppfattning, på en indexskala från 0 till 10. <https://www.skolinspektionen.se/sv/Beslut-och-rapporter/>

nivåer. Rektor berättar att det exempelvis i enkätsvaren framkommit att eleverna inte tyckte att de vuxna brydde sig om det hände något, att det fanns vuxna som inte stannade och hjälpte till vid incidenter. Utifrån detta bestämde rektor bland annat tydligare rutiner kring incidentrapporter. Rektor har också tillsammans med skolans kurator varit runt i alla klasser och pratat om kränkningar och hur skolan agerar vid kränkningar. Lärarna berättar att det i början av terminerna är ett intensivt arbete med värdegrunden där det är olika teman för varje dag. Att värdegrunden är väl förankrad bekräftas även av eleverna. Eleverna vet hur konsekvenstrappan ser ut och vad den innebär. Eleverna uppger att det finns vuxna att gå till om man upplever sig kränkt och de vet vad trygghetsgruppen har för arbetsuppgifter. Eleverna uppger att lärarna tar tag i saker som händer på exempelvis raster. De säger att man på klassråd diskuterar hur man ska vara mot varandra och hur skolans regler ska följas. De berättar också att det finns en låda där eleverna kan skriva anonyma lappar med sina synpunkter.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektor utvecklar skolans samlade arbete med att skapa en skolmiljö som präglas av studiero.

Skolinspektionens granskning visar att rektor behöver utveckla skolans samlade arbete med att skapa en skolmiljö som präglas av studiero. Granskningen visar att det bara till viss del arbetas samlat på skolan för att skapa studiero vilket visar sig genom att det finns elever som inte kan koncentrera sig när de utför sina arbetsuppgifter.

Granskningen visar även att studieron varierar mellan olika klasser och att det inte finns ett gemensamt förhållningssätt kring detta arbete. Att studieron varierar bekräftas av Skolinspektionens lektionsobservationer.

Av 5 kap. 3 § skollagen framgår att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero. Forskning visar att lärarna behöver ha ett tydligt ledarskap i klassrummet och se till att eleverna ägnar sig åt skolarbete under lektionerna. I detta kan ingå konkreta saker som att ta ansvar för hur eleverna är placerade i klassrummet eller hur rummet är möblerat. Det kan också handla om bemötandefrågor som att uttrycka tydliga förväntningar, vara en god förebild och genom att uppmärksamma det önskvärda beteendet hos eleverna. Det förebyggande arbetet handlar också om att lärarna behöver tänka på att deras förmåga att planera, genomföra och utvärdera undervisningen spelar en avgörande roll för undervisningens genomförande och vad eleverna lär sig. Elever som inte blir tankemässigt utmanade och stimulerade på lektionerna riskerar att bli omotiverade, uttråkade och

ibland stökiga.¹⁰ Av Skolinspektionens kvalitetsgranskning om studiero framgår att det i rektors ansvar ingår att säkerställa att skolans processer, överenskommelser och rutiner är tydliga för lärarna och att det finns väl fungerande forum för lärarna att diskutera och komma överens om viktiga gemensamma strategier och förhållningssätt. För rektor är lärarnas upplevelser av hur detta fungerar en viktig utgångspunkt för reflektion och omprövning. Det handlar ytterst om att fånga och förstå den skolkultur som råder.¹¹

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektor ger lärarna förutsättningar att diskutera och komma överens om gemensamma strategier och förhållningssätt. Skolinspektionen vill betona att skolledningen bör prioritera arbetet med att skapa väl fungerande forum för lärarna för dessa diskussioner. Det gemensamma förhållningssättet kan t.ex. innefatta att lärarna har samma uppfattning om vilken ljudnivå eller vilka störande aktiviteter som inte är tillåtna i klassrummen, hur lärarna ska agera åtgärdande vid ordningsproblem, hur lärarna ska bemöta utåtagerande elever eller hur undervisningens genomförande påverkar studieron.

Bedömning och betygssättning

Författningsstöd

1 kap. 9 §, 3 kap. 14 §, 10 kap. 20a § skollagen

9 kap. 20 och 22 b §§ skolförordningen

Lgr 11, 2.2 Kunskaper, 2.7 Bedömning och betyg

Skolinspektionen bedömer följande: Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i flera delar, men utvecklingsområden finns.

Skälen till bedömningen är att rektor har analyserat avvikelser i lärarnas omdömen och betyg i syfte att upptäcka om det sker en likvärdig betygssättning. Dock visar granskningen att rektor behöver utveckla arbetet med att alla lärare på skolan ges samma förutsättningar att föra samtal kring bedömning i syfte att verka för likvärdighet. Nedan följer Skolinspektionens närmare motivering till bedömningen

¹⁰ Skolinspektionen 2014. *Stöd och stimulans i klassrummet – rätten att utvecklas så långt som möjligt*. Stockholm: Skolinspektionen, s. 3

¹¹ Ibid s. 18

kopplat till den dokumentation som Skolinspektionen tagit del av samt de iakttagelser som myndigheten gjort under besöket.

Rektor ger i begränsad utsträckning lärarna förutsättningar att ge likvärdiga omdömen och sätta likvärdiga betyg

Granskningen visar att rektor har analyserat avvikelser i lärarnas omdömen och betyg i syfte att upptäcka om det sker en likvärdig betygsättning. Dock visar granskningen att rektor behöver utveckla arbetet med att alla lärare på skolan ges samma förutsättningar att föra samtal kring bedömning i syfte att verka för likvärdighet. Rektor säger i intervju att hon analyserar måluppfyllelsedokumentet (MUD) för att ta reda på om lärarna gör en allsidig och likvärdig bedömning. Rektor har inte sett några mönster i analysen av resultaten och därför har inga speciella åtgärder gjorts. Rektor uppger att hon behöver titta mer på vad hon kan göra för att lärarna ska kunna göra en allsidig och likvärdig bedömning i de ämnen som inte har nationella prov. Rektor säger att hon inte varit involverad i att diskutera kunskapskraven och att hon i för liten utsträckning är med i samtalen kring variationen i bedömningarna. Lärarna uppger att de vill ha mer stöd och diskussioner med ledningen men att rektor inte diskuterat med dem om bedömning. En lärare säger att de pratar mer om en rättvis bedömning än en likvärdig bedömning med rektor. Lärarna säger att det saknas rutiner, att inga diskussioner förs med skolledning kring hur bedömningen ska bli likvärdig och att de inte arbetar tillsammans med några andra skolor kring bedömning och betygsättning. En lärare säger att de pratar om en rättvis bedömning men att det inte förekommer något uttalat arbete för att få bedömningen likvärdig. En lärare säger att hen lyft frågan till ledningen kring hur lärarna ska diskutera och tolka kunskapskraven för att använda i bedömning men att svar har uteblivit. En lärare säger att det inte sker någon sambedömning, att hen inte pratar med någon annan om den bedömning hen gör. Andra lärare som har samma ämne eller årskurs uppger att de sambedömer. Rektor säger att lärarna har möjlighet att styra över en konferenstid i veckan. Hon uppger dock att det kan ha varit otydligt för lärarna att de har tid för att arbeta med den gemensamma bedömningen vid dessa tillfällen. Rektor säger också att vissa lärare i de praktiska ämnena kan träffa andra lärare från Näsbydalsskolan men att arbetet behöver vidgas till att omfatta fler lärare.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektor utvecklar arbetet med att alla lärare på skolan ges samma förutsättningar att föra samtal kring bedömning i syfte att verka för likvärdighet.

Granskningen visar att alla lärare på skolan inte har samma förutsättningar att föra samtal kring bedömning i syfte att verka för likvärdighet. Granskningen visar att lärarna vill ha mer stöd och diskussioner med ledningen i dessa frågor. Granskningen visar också att rektor själv har identifierat att hon behöver titta mer på vad hon kan göra för att lärarna ska kunna göra en allsidig och likvärdig bedömning i de ämnen som inte har nationella prov.

Av 3 kap. 14 § skollagen framgår att rektorn ansvarar för att betygen sätts i enlighet med lag och andra författningar. I Skolverkets allmänna råd anges att lärares samsyn har stor betydelse för arbetet med rättvisande och likvärdiga betyg. Samsyn kring betygssättning är en förutsättning för att skolan ska kunna ge eleverna enhetlig information om betyg och betygssättning. Att lärare också har en samsyn kring de kunskaper som är väsentliga i ett ämne är en utgångspunkt för ämnesdidaktiska välgrundade val. Detta underlättar lärarnas möjlighet att läsa och tolka kunskapskraven i relation till ämnets eller kursens syfte, centrala innehåll och den undervisning som har bedrivits. Det stärker även lärares samsyn kring hur underlag från bedömningssituationer kan utvärderas allsidigt vid betygssättningen. Lärare kan utveckla en sådan samsyn genom att diskutera hur man kan läsa och tolka kunskapskraven och vad som väger tyngre vid betygssättningen, särskilt för att avgöra om ett kunskapskrav är uppfyllt "till övervägande del". Rektor har en betydelsefull roll för att underlätta lärares arbete med rättvisande och likvärdiga betyg. Det innebär att se till att lärare får tid och möjlighet att tillsammans med kollegor diskutera hur de allsidigt kan utvärdera elevernas kunskaper vid betygssättningen, hur de kan utforma ändamålsenliga bedömningssituationer och hur de kan bedöma olika elevprestationer. Det kan även innebära att på skolenheten enas om former för dokumentation. Vid behov kan huvudmannen behöva bistå med att organisera arbetet mellan skolenheter, exempelvis om lärare saknar ämneskollegor inom skolenheten.¹²

¹² Skolverket (2018). *Betyg och betygssättning*. Skolverkets allmänna råd. Stockholm: Fritzes. s. 21-24

Skolinspektionen rekommenderar därför att alla lärare på skolan ges samma förutsättningar att föra samtal kring bedömning i syfte att verka för likvärdighet. I arbetet med att avgöra om den egna bedömningen är likvärdig kan lärare använda olika verktyg, exempelvis sambedömning av prov och elevarbeten i högre grad samt använda aidentifierade prov. Skolinspektionen anser vidare att ett samarbete kring sambedömning inom kommunen skulle kunna höja kvaliteten i likvärdigheten, framförallt i ämnen där det endast finns en lärare på skolan.

På Skolinspektionens vägnar

X Madelen Kling

Madelen Kling
Beslutsfattare
Signerat av: Madelen Kling

X Terese Westin

Terese Westin
Föredragande
Signerat av: Terese Westin

X

Beslutsfattare

X

Föredragande

Bilaga 1: Underlag för bedömning regelbunden kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- 14 lektionsobservationer
- 3 gruppintervjuer med elever
- 3 gruppintervjuer med lärare
- En gruppintervju med skolans elevhälsa
- En intervju med rektor
- Dokumentstudier. Dels de dokument som har begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av bedömningsunderlag, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Bedömningsunderlagen beskriver de områden som utredarna ska värdera vid besök på skolenheter. Bedömningsunderlagen är uppdelade i bedömningsområden. Respektive bedömningsområde är sedan nedbrutet till ett antal indikatorer. Dessa indikatorer beskriver mer i detalj vad som ska utredas, för att identifiera var skolans styrkor respektive förbättringsområden finns.

Bedömningsområden

Inom respektive område granskas följande delar:

Bedömningsområde 1: I vilken utsträckning leder rektorn lärarnas utveckling av undervisningen och verkar för elevernas lika rätt till en god utbildning oavsett köns- tillhörighet? Inom detta område granskas hur rektor arbetar med uppföljning och analys, hur skolans arbete med jämställdhet bedrivs, samt hur rektorn leder och organiserar skolans arbete.

Bedömningsområde 2: I vilken utsträckning får eleverna en undervisning som främjar deras möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden? I detta område granskas om undervisningen är målfokuserad, varierad och innehåller aktivt lärarstöd, om eleverna stimuleras och utmanas i undervisningen utifrån sina behov och förutsättningar, samt om eleverna görs delaktiga i undervisningen och i sitt eget lärande.

Bedömningsområde 3: I vilken utsträckning präglas utbildningen av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete? I detta område granskas hur skolan arbetar för att skapa en lugn och trygg miljö där det råder studiero.

Bedömningsområde 4: I vilken utsträckning ges lärarna förutsättningar att säkerställa likvärdighet vid bedömning och betygssättning? I detta område granskas hur skolan arbetar med diskussion, analys och kvalitetssäkring i arbetet med omdömen och betyg.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
www.skolinspektionen.se

Bilaga 2: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

Skolinspektionen besökte skolenheten mellan den 2 oktober 2018 och den 4 oktober 2018. Besöket genomfördes av Terese Westin och Johan Westerling Kalla.

Ytterbyskolan är en kommunal grundskola belägen i Täby kommun. Verksamheten omfattar förskoleklass, årskurserna 1-6 samt fritidshem. Huvudman för skolan är Täby kommun. Läsåret 2018/19 är 310 elever inskrivna vid skolan.